

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти
Центр інноваційних освітніх технологій

РЕКОМЕНДОВАНО

Науково-методичною радою
Інституту права, психології та
інноваційної освіти Національного
університету «Львівська
політехніка»

Протокол № 3 від 23.02.2026 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою
Інституту права, психології та
інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Протокол № 7/26 від 23.02.2026 р.

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників

закладів загальної середньої освіти

**«ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПІДТРИМКИ УЧНІВ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ»**

Львів 2026

Розробники:

Центр інноваційних освітніх технологій Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

Бобак Ореслава Богданівна, старший викладач кафедри практичної психології ментального здоров'я Національного університету «Львівська політехніка»

Напрямок підвищення кваліфікації: комплексний психологічний супровід учасників освітнього процесу в умовах реалізації державного стандарту базової загальної середньої освіти

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН від 12.10.2022 № 904)

Термін дії програми з 24.02.2026 р. до 23.02.2031 р.

Рецензенти:

Криштанович Світлана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського;

Борисенко Зоряна Тарасівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології ментального здоров'я, Національного університету «Львівська політехніка»

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми.

Інклюзивна освіта є обов'язковим складником сучасної системи освіти відповідно до національного законодавства (ЗУ «Про освіту», ЗУ «Про повну загальну середню освіту») та міжнародних стандартів прав людини. Успішне впровадження інклюзивного навчання вимагає від керівників шкіл не лише розуміння нормативно-правових аспектів, а й здатності керувати змінами, ефективно організовувати освітній процес, забезпечувати підтримку педагогам і сім'ям здобувачів освіти з різними освітніми потребами. Станом на 2026 рік інклюзивне навчання продовжує бути пріоритетом реформ у сфері освіти України.

Цільова аудиторія: педагогічні працівники ЗЗСО, що забезпечують здобуття базової загальної середньої освіти (ГХЗВ)

Обсяг (тривалість): 15 год. (0,5 кредит ЄКТС)

Особливості реалізації програми. Це практико орієнтована програма підвищення кваліфікації вчителів ЗЗСО, які забезпечують здобуття базової загальної середньої освіти. Програма гармонічно поєднує теоретичні лекції, які є підґрунтям для подальшого опрацювання практичних кейсів, формування та розвитку практичних навичок у виборі способів навчання, підтримки та супроводу учня з особливими освітніми потребами, створення умов для побудови ефективною індивідуальною траєкторією навчання учнів з ООП. В процесі навчання використовуються інтерактивні онлайн лекції та практичні заняття, дискусії, обговорення проблемних питань, виконання творчих практичних завдань тощо. Як підсумок навчання слухачі виконують підсумковий тест. У кожного слухача після завершення навчання буде сформоване власне портфоліо з дидактичними та методичними матеріалами, що допоможуть їм впроваджувати набуті знання та навички у професійну діяльність.

Форма підвищення кваліфікації: Інституційна (дистанційна)

Мета підвищення кваліфікації професійний розвиток педагогічних працівників у сфері реалізації інклюзивного навчання відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей учителів ЗЗСО необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів з ОПП відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»

Завдання підвищення кваліфікації

- Ознайомити учасників із нормативно-правовою базою інклюзивної освіти в Україні.
- Поглибити знання щодо психолого-фізіологічних особливостей учнів підліткового віку, принципів побудови та планування індивідуальної освітньої траєкторії учня;

- Розвинути професійні у сфері нових соціально-професійних ролей учителя.
- Розширити знання щодо організаційних механізмів підтримки інклюзивного навчання.
- Сформуванати навички ефективної взаємодії з педагогами, батьками та громадами в умовах безбар'єрного, безпечного, інклюзивного освітнього середовища.
- Застосовувати здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: (відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН від 29 серпня 2024 року №1225): Психологічна (Б1), Емоційно-етична (Б2), Інклюзивна (В1), Здоров'язбережувальна (В2), Організаційна (Г2)

Очікувані результати підвищення кваліфікації. Після завершення навчання слухачі поглиблюють

Знання й розуміння:

- основних підходів до організації освітнього процесу;
- психолого-фізіологічних особливостей учнів підліткового віку, принципів побудови та планування індивідуальної освітньої траєкторії учня;
- нових соціально-професійних ролей учителя;
- основних понять: "особа з особливими потребами", "інклюзивне навчання";
- ролей і завдань усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

Уміння:

- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в НУШ визначати й враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів;
- створювати безбар'єрне, безпечне, інклюзивне освітнє середовище;
- використовувати здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації

В процесі навчання для оцінювання використовується накопичувальна система балів. За кожну активність, виконання практичних завдань, участь у дискусіях, аналізі кейсів тощо слухач отримуватиме бали. Максимальна кількість балів – 50, мінімальна кількість балів для зарахування результатів навчання – 30.

Підсумкове тестування передбачає максимальну оцінку 10 балів, що також входить у заявлені 50 балів, однак, підсумковий тест вважається пройденим якщо слухач набрав не менше 5 балів. Учасники, які успішно виконали всі вимоги, отримують сертифікат про підвищення кваліфікації Національного університету «Львівська політехніка».

Документ про підсумки підвищення кваліфікації за умови успішного виконання програми підвищення кваліфікації буде видано сертифікат про підвищення кваліфікації Національного університету «Львівська політехніка»,

Реєстр виданих сертифікатів буде опубліковано на відповідній сторінці Центру інноваційних освітніх технологій <https://lpnu.ua/ciot/rezultaty-navchannia/sertyfikaty-pro-pidvyshhennya-kvalifikaciyi>

Дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі та облік виданих сертифікатів відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (з урахуванням змін).

Вартість: 500 гривень

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Особливості впровадження інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти					
Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти	1				1
Тема 1.2. Психолого-педагогічні основи інклюзії	1	1			2
Тема 1.3. Особливості діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в ЗЗСО	1	1			2
Тема 1.4. Реалізація педагогічної підтримки учнів з ООП		1			1
Усього годин за модулем	3	3			6
Модуль 2. Практичні механізми управління інклюзивним навчанням					
Тема 2.1. Створення безпечного та безбар'єрного освітнього середовища		1	1		2
Тема 2.2. Методи і технології інклюзивного навчання	1	1			2
Тема 2.3 Навчання соціальної та емоційної компетентності		1	1		2
Тема 2.4. Професійний розвиток педагогів у сфері інклюзії		1	1		2
Усього годин за модулем	1	4	3		8
Підсумкові заходи				1	1
Усього	4	7	3	1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Модуль 1. Особливості впровадження інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти

Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти

- державне законодавство щодо інклюзії;
- міжнародні стандарти прав осіб з ООП;
- роль закладу освіти у реалізації права на інклюзивну освіту;
- типові документи для інклюзивного навчання (Положення, Стандарти тощо)
- система управління інклюзивною освітою
- взаємодія з ІРЦ

Тема 1.2. Психолого-педагогічні основи інклюзії

Поняття про учнів з ООП, інклюзивне навчання, інклюзивне освітнє середовище, категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): загальна характеристика вірогідного прояву, ступінь прояву, рівень підтримки.

Тема 1.3. Особливості діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в ЗЗСО

Склад та основні функції учасників команди. Функції та роль керівника у команді. Супровід педагогів (методична/психологічна підтримка, антикризове управління). Співпраця з фахівцями (логопеди, психологи, асистенти). Розроблення та впровадження індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини з ООП. Структура ІПР. Етапи роботи з ІПР. Роль батьків як рівноправних членів команди у розробленні ІПР та моніторингу результатів навчання.

Тема 1.4. Реалізація педагогічної підтримки учнів з ООП

Здійснення адаптацій в освітньому процесі та/або модифікацій змісту навчальних предметів для осіб з ООП з метою досягнення результатів навчання, визначених державним стандартом базової середньої освіти та/або ІПР. Партнерство вчителя та асистента вчителя на рівні базової середньої освіти. Практика спільного викладання. Співпраця з іншими фахівцями (психологом, вчителями-дефектологами, фахівцями ІРЦ та іншими). Роль асистента дитини. Розмежування функцій асистента вчителя і асистента дитини. Особливості надання педагогічної підтримки. Керівні принципи забезпечення ефективного переходу учнів з ООП від початкової до базової освіти

Модуль 2. Практичні механізми управління інклюзивним навчанням

Тема 2.1. Створення безпечного та безбар'єрного освітнього середовища

Поняття про принципи універсального дизайну в навчанні. Застосування диференційованого підходу до планування навчальних завдань, методів навчання і навчальних матеріалів, способів і форм оцінювання результатів навчання учнів з ООП. Поняття про стратегії розумного пристосування.

Допоміжні засоби для навчання (спеціальні засоби корекції психофізичного розвитку) осіб з ООП. Поняття про додаткові та альтернативні способи і засоби комунікації. Ресурсна кімната в закладі освіти. Використання цифрових технологій та дистанційного навчання в інклюзивній освіті.

Тема 2.2. Методи і технології інклюзивного навчання

Технології індивідуалізації освітнього процесу: особистісно-орієнтоване навчання, теорія множинного інтелекту, диференційоване викладання, традиційне інтенсивне, кооперативне, когнітивне, проблемне, проектне навчання. Технології спільного викладання в інклюзивному класі. Технології адаптації освітнього середовища: структура освітнього середовища, планування простору, візуальна підтримка організації навчального процесу, адаптації на рівні матеріалів і ресурсів, адаптації на рівні методів навчання. Технології подолання поведінкових і навчальних труднощів: комунікативна система обміну картинками PECS, комплексна програма допомоги дітям з РАС TEACCH, АВА – прикладний аналіз поведінки

Тема 2.3 Навчання соціальної та емоційної компетентності

Переваги та програми соціально-емоційного навчання (СЕН). Інструменти СЕН для створення безпечного, здорового та інклюзивного середовища ЗЗСО. Важливість СЕН для учнівства. Соціальна та емоційна компетентність учителя.

Тема 2.4. Професійний розвиток педагогів у сфері інклюзії

Сутність поняття та поетапність професійного розвитку. Нові професійні ролі і завдання вчителя в контексті інклюзії. Використання можливостей електронних цифрових ресурсів у процесі професійного розвитку педагогів. Наставництво. Значення психосоціальної підтримки, профілактика професійного вигорання та розвиток резильєнтності.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Асистент учителя в інклюзивному класі : навч.-метод. посіб. / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук. Ю. М. Найда / За заг. ред. М. Ф. Войцехівського. – Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 172 с
2. Бондар В.І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці : навч. посіб. / В.І. Бондар – К. : Наш час, 2005 – 176с.
3. Данілавічюте Е.А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі : навч.- мет. посіб. / Е.А. Данілавічюте, С. В. Литовченко; За заг. ред. А. А. Колупаєвої. – Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
4. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі : навч. – метод. посіб. / О. М. Таранченко, Ю. М. Найда / За заг. ред. А. А. Колупаєвої. – Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)

5. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєвої, Л. О. Савчук. – Київ : Видавнича група «Атопол», 2011. – 274 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
6. Ілляшенко Т. Затримка психічного розвитку дітей: причини виникнення та корекція. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: Науково-методичний посібник / За ред. Н. Софій, І. Єрмакова та ін.. – К.: Контекст, 2000 -58 с.
7. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклю(зивному класі : навч. курс та наук.(метод. посіб. / Т. В. Сак. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. — 168 с. — (Серія «Інклюзивна освіта»)
8. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практ. посіб. / [Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві], Пер. з англ. – Київ : - СПД-ФО Парашин І. С., 2010. – 296 с.
9. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А.А., Софій Н.З., Найда Ю.М. та ін. За заг. ред. Даниленко Л.І. - К. : 2007 – 128 с.
10. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А.А. Колупаєва. – К. : Саміт-Книга, 2009 – 271 с.
11. Колупаєва А. А. Методологічні та стратегічні виміри освіти дітей з особливими потребами у контексті освітнього реформування / А. А. Колупаєва // Особлива дитина: навчання і виховання. - 2018 . - № 1(85). – С. 7
12. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади / А. А. Колупаєва. – Київ : Педагогічна думка, 2007. – 458 с
13. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Костюк Г.С. – К. : Рад.школа, 1989. – 608 с.;
14. Кравченко Г.Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ / Г.Ю.Кравченко, Г.О.Сіліна. – Х. : Ранок, 2014. – 176 с.
15. Лист МОН України «Про організацію психологічного та соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання» від 26.07.2012 р. № 1/9–529[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimipotrebami/normativno-pravova-baza.html>
16. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвєєва; [за заг. ред. С.П. Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010 – 264 с.

- 17.Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. / О. Б. Нагорна. – Рівне. 2016. – 141 с.
- 18.Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № 623/61 «Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації».
- 19.Педагогічні технології інклюзивного навчання : навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. – Київ : Видавнича група «Атопол», 2015. – 136 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
- 20.Планування спрямоване на кожного учня : посіб. з розроблення та впровадження індивідуальних навчальних планів. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 86 с.
- 21.Працюємо разом: дитина з особливими потребами в школі. Довідник для батьків. Досвід Канади : посіб. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 50 с
- 22.Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та слуху / Л.С. Вавіна, К.О. Глушенко, В.В. Засенко [та ін.]; за ред. Л.С. Вавіної. – К.: Наук. Світ, 2009. – 168 с.
- 23.Романчук О. Неповносправна дитина в сім'ї та в суспільстві / О. Романчук. – Львів, 2008. – 334 с.
- 24.Сак Т. В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі : навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т. В. Сак. – Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 168 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
- 25.Спільне викладання в інклюзивному класі: метод. матеріали. /Укладач – Софій Н. З., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 70 с.
- 26.Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами : метод. посіб. / За заг. ред. Н. Софій. – Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 66 с.
- 27.Таранченко О. М. Ефективні технології викладання в інклюзивній школі / О. М. Таранченко // Початкова школа. – 2017. №5. – С. 50-54.
- 28.Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / За загальною редакцією Колупаєвої А.А. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2012. – 120 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
- 29.Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. / Укладач – Скрипник Т., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 56 с.
- 30.Туріщева Л.В. Діти з особливостями розвитку у звичайній школі / Автор-укладач Л.В. Туріщева. – Х.: Вид. Група «Основа», 2011 – 111 с. – (Серія «Психологічна служба школи»).

31. Федоренко О. Ф. Інклюзивне навчання: оцінювання досягнень учнів з особливими освітніми потребами / О. Ф. Федоренко // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2018. - №2.
32. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. – К., 2015. – 60 с.
33. David Mitchell “What Really Works in Special and Inclusive Education (Using evidence-based teaching strategies)” - 270 Madison Ave, New York, NY10016